

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2018 m. lapkričio 26 d.
(OR. en)

14443/18

ECOFIN 1073
UEM 356
SOC 717
EMPL 537
COMPET 790
ENV 778
EDUC 432
RECH 496
ENER 390
JAI 1158

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinio sekretoriaus, kurio vardu pasirašo direktorius Jordi AYET PUIGARNAU
gavimo data:	2018 m. lapkričio 21 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI- MIKKELSENUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2018) 770 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS. 2019 m. metinė augimo apžvalga. Stipresnė Europa pasaulinio neapibrėžtumo sąlygomis

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2018) 770 final.

Pridedama: COM(2018) 770 final

Briuselis, 2018 11 21
COM(2018) 770 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
CENTRINIAM BANKUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETUI, REGIONŲ KOMITETUI IR EUROPOS INVESTICIJŲ BANKUI**

**2019 m. metinė augimo apžvalga.
Stipresnė Europa pasaulinio neapibrėžtumo sąlygomis**

ĮVADAS

Numatoma, kad 2019 m. Europos ekonomika toliau augs: bus sukurtas rekordinis darbo vietų skaičius ir milijonai žmonių įveiks skurdą ir atskirtį. Prie šiandien Europos ekonomikai būdingo stabilumo atkūrimo ir gerovės didinimo prisidėjo valstybių narių įgyvendintos struktūrinės reformos, investicijos bei atsakinga fiskalinė politika kartu su ryžtingais Europos mastu vykdytais veiksmais, įskaitant Investicijų planą Europai. Per kelerius pastaruosius metus užimtumas išaugo iki rekordinio lygio – 239 mln. žmonių, o nedarbas nukrito iki prieškrizinio lygio, taigi daugiau kaip 10 mln. žmonių įveikė skurdą ar socialinę atskirtį¹.

Europos ekonomika nenutrūkstamai auga šeštus metus iš eilės. Augimo rodiklių skirtumai euro zonoje mažiausi per visą ekonominės ir pinigų sąjungos istoriją. Atsinaujino tikra konvergencija: valstybėse narėse užregistruoti didesni augimo rodikliai ir mažesni BVP dydžiai vienam gyventojui. Iš dalies dėl stabilaus augimo ir mažų palūkanų normų atskirų šalių biudžeto deficito rodikliai toliau mažėjo ir daugeliu atvejų grįžo į prieškrizinį lygį. Dėl krizės susidaręs investicijų deficitas dabar beveik išnyko. Po daugelio sunkių metų Graikija sėkmingai baigė finansinės pagalbos programą ir išsaugojo savo vietą euro zonoje ir Europos Sąjungoje.

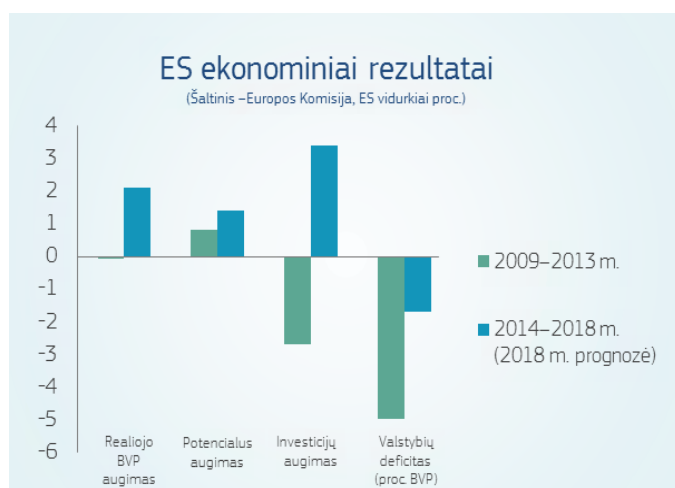
Vis dėlto ne visi piliečiai ir šalys vienodai jaučia ekonomikos augimą; jis vis dar pažeidžiamas dėl bendro nestabilumo, taip pat spręstinių vidutinio ir ilgojo laikotarpio uždavinių. Tvaraus augimo pamatai Europoje padėti. Vis dėlto ekonomikos augimas turėtų tapti nuosaikesnis ir jam kyla didelė sulėtėjimo rizika. Finansavimo sąlygos tebėra palankios, bet tikimasi, kad tęsiantis augimui, didėjant infliacijai ir palaipsniui normalizuojantis pinigų politikai jos griežtės. Dėl susirūpinimo viešųjų finansų tvarumu šalyse, turinčiose didelę skolą, finansavimo išlaidos galėtų išaugti visai ekonomikai, įskaitant bankų sektorių. Kai kuriose šalyse vis dar aukštas nedarbo lygis, o namų ūkio pajamos nesiekia prieškrizinio lygio. Kitoms aktualus nepakankamas užimtumas arba kvalifikuotų darbuotojų trūkumas. Našumo augimas vangus, o skaitmeninių technologijų sklaida lėta. Vis dar svarbu imtis spręsti ilgalaikius uždavinius, kaip antai visuomenės senėjimo, skaitmeninimo ir jo poveikio darbui, klimato kaitos ir netausaus gamtinių išteklių naudojimo. Kiti rizikos veiksniai yra greitesnis JAV pinigų politikos griežtinimas ir galimi jo padariniai finansiniam stabilumui besiformuojančiose rinkose; pasaulinei prekybai įtakos turinti besitęsianti geopolitinė įtampa ir tolesnis būsimų Sąjungos santykių su Jungtine Karalyste neapibrėžtumas.

Kylantys uždaviniai ir pasaulinis neapibrėžtumas primena, kad dabartinės ekonominės tendencijos teikia progą, kurios negalima praleisti. Kad Sąjunga ir jos valstybės narės taptų tvirtesnės, įtraukesnės ir atsparesnės, itin svarbu laikantis bendrų Europos fiskalinių taisyklių atnaujinti reformų pastangas, vykdyti tikslingas investicijas ir mažinti skolą. Ekonominė ir fiskalinė politika turi padėti apsaugoti makroekonominį stabilumą, spręsti didelės skolos problemą ir sukurti apsaugos nuo išorės ar vidaus sukrėtimų priemones, kad

¹ Visas pastarųjų ES užimtumo ir socialinės situacijos pokyčių vaizdas pateikiamas prie metinės augimo apžvalgos pridėtame 2019 m. bendros užimtumo ataskaitos projekte.

būtų sušvelnintas poveikis užimtumui ir socialinei situacijai. Investicijos ir struktūrinės reformos turi būti dar labiau orientuotos į potencialaus augimo didinimą.

Atspari ir įtrauki ekonomika sudarys sąlygas Sąjungai padidinti savo pranašumus pasaulyje ir propaguoti daugiašališkumo ir ekonominės integracijos naudą. Turint omenyje augančius pavojus pasaulio ekonomikos perspektyvoms, euras yra stabilumo veiksnys ir apsauga. Vis dėlto su juo susijusias struktūras reikia toliau stiprinti. Visiškai integruota ir tinkamai veikianti bendroji rinka Europai taip pat padės apsisaugoti nuo būsimų sukrėtimų ir krizių, o tikra kapitalo rinkų sąjunga atvers galimybes naudotis Europos augimui reikiamu papildomu finansavimu. Siekiant paremti struktūrines permainas ir padidinti Europos tvirtumą ir darną, kai neapibrėžtumas tiek viduje, tiek išorėje auga, taip pat labai svarbu užtikrinti, kad Sąjunga greitai turėtų ilgalaikį biudžetą, pritaikytą prie greitai besivystančių inovacijų, ekonominės aplinkos ir geopolitikos. Kad būtų sustiprintas socialinis Sąjungos aspektas ir skatinama didėjanti konvergencija siekiant geresnių gyvenimo ir darbo sąlygų, būtina Europos socialinių teisių ramsčiu įtvirtintus principus paversti veiksmais tiek Europos, tiek nacionaliniu mastu.

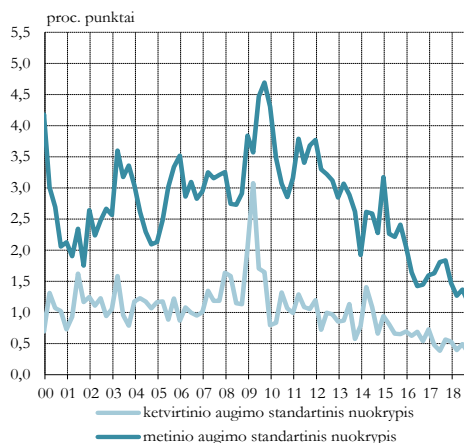
atsigavimui grėsmę kėlė dideli valstybių biudžeto deficitai ir kitų rūšių makroekonominis disbalansas. Visoje Sąjungoje buvo skaudžiai juntami socialiniai krizės padariniai: labai didelis nedarbas (visų pirma jaunimo), augantis skurdas ir didėjanti socialinė nelygybė.

Šiandien Europa iš esmės yra įveikusi ekonomikos ir finansų krizę. Europos ekonomika nenutrūkstamai auga šeštus metus iš eilės. Jai būdingas ne tik stabilus augimas, bet ir investicijų atsigavimas, didesnė vartotojų paklausa, geresnė viešųjų finansų būklė ir nuolatinis darbo vietų kūrimas, nors šių reiškinių tempas skirtingose šalyse nėra vienodas. Euro zonos šalių ekonomikos augimo rodiklių skirtumai yra mažiausi nuo pinigų

1. AUGIMO, DARBO VIETŲ KŪRIMO IR INVESTAVIMO REZULTATAI PRAEJUS KETVERIEMS METAMS

2014 m. Europa tik pradėjo atsigausti po didžiausios pastarojo amžiaus finansų ir ekonomikos krizės. Realūs ekonominiai rezultatai dar tik pradėjo grįžti į prieškrizinį lygį, o našumą ir konkurencingumą kartu su kitais veiksniais slopino užsitęsęs menkų investicijų laikotarpis. Netvirtam

1 diagrama. BVP augimo skirtumai euro zonoje (2000–2018 m.). Šaltinis – Europos Komisija.

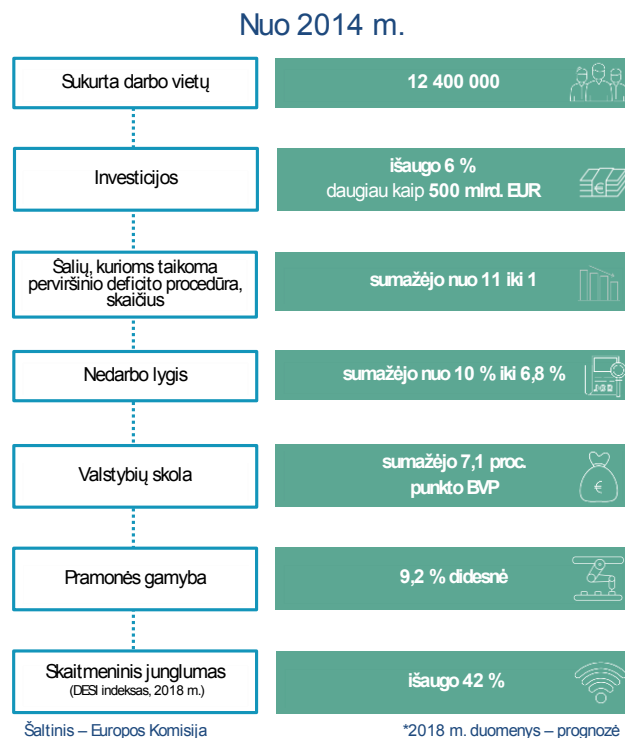

* Į skaičiavimus nuo 2015 m. Airijos duomenys neįtraukti.

sąjungos sukūrimo (žr. 1 diagramą)².

Per kelerius pastaruosius metus taip pat pagerėjo mikroekonominiai rezultatai. Stabilizavosi našumo atotrūkis nuo JAV ir gerokai išaugo ES gamyba. Nepaisant mažėjančios paklausos besiformuojančiose rinkose ir aukštesnių naftos kainų, Europos prekės ir paslaugos liko patrauklios pasaulinėje rinkoje. Skaitmeninis junglumas valstybėse narėse nuo 2014 m. išaugo daugiau kaip 40 proc.

Kadencijos pradžioje Pirmininkas J.-C. Junckeris pateikė didelio užmojo darbotvarę „Darbo vietų kūrimas, augimas, teisingumas ir demokratiniai pokyčiai“. Iš dešimties nustatytų prioritetų svarbiausi buvo darbo vietų kūrimas, augimas ir investicijos. Nuo tada šiais trimis pagrindiniais ES ekonominės ir socialinės politikos ramsčiais koordinuotai skatinamos investicijos, struktūrinių reformų įsipareigojimų atnaujinimas ir atsakingos fiskalinės politikos vykdymas. Pagal integruotas gaires³ šie elementai sudarė vertybių trikampį ir padėjo sustiprinti atsigavimą ir paremti ekonomikos augimą.

Įgyvendinti 2014 m. duotus pažadus iš esmės padėjo Investicijų planas Europai⁴. Dėl jo ES BVP jau išaugo 0,6 proc. ir iki 2020 m. išaugs dar 0,7 proc. Jis padėjo viešąsias ir privačiąsias investicijas skirti projektams, kuriais užtikrinamas ilgalaikis augimas. Šio plano, papildančio nacionalinius veiksmus, kuriais gerinamos galimybės gauti finansavimą, dėka atsigavimo laikotarpiu padidintas finansinių priemonių prieinamumas ir diversifikuotos turimos finansinės priemonės. Apskaičiuota, kad vykdant jo operacijas jau prisidėta prie daugiau kaip 750 000 darbo vietų sukūrimo ir tikimasi, kad šis skaičius iki 2020 m. išaugs iki 1,4 milijono.

Mažinant skolą ir skatinant kurti daugiau ir geresnių darbo vietų esminį vaidmenį atliko patikimos fiskalinės politikos ir struktūrinių reformų vykdymo pažanga. Per Europos semestrą stebimos struktūrinės reformos prisidėjo prie integracinio augimo ir

² Taip pat žr. 2017 m. Europos Centrinio Banko metinę ataskaitą (2018 m. balandžio mėn.); joje taip pat akcentuojama, kad 2017 m. euro zonos šalių augimo rodiklių skirtumai, išreikšti bendrosios pridėtinės vertės standartiniais nuokrypiais, yra mažiausi nuo 1998 m. (plg. 1998 ir 2017 m. dydžius atitinkamai 1,47σ ir 0,75σ).

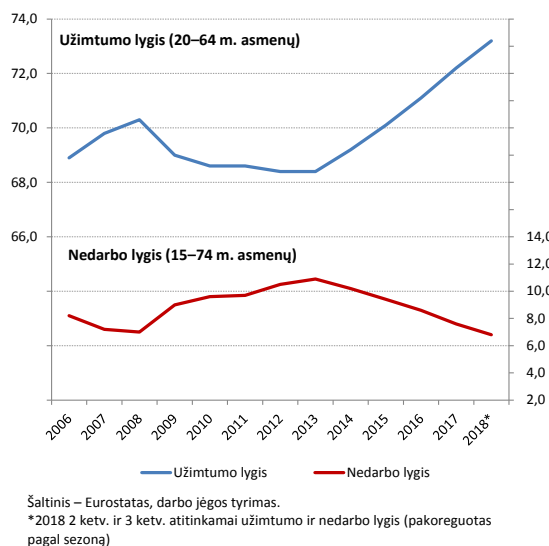
³ Jos nustatytos 2018 m. liepos 16 d. Tarybos sprendime (ES) 2018/1215 dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių ir 2015 m. liepos 14 d. Tarybos rekomendacijoje (ES) 2015/1184 dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos ekonominės politikos bendrų gairių.

⁴ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Centriniam Bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos investicijų bankui „Investicijų planas Europai – rezultatų apžvalga ir tolesni veiksmai“, COM(2018) 771 final.

užimtumo, o kartu padėjo mažinti makroekonominį disbalansą. Šį procesą papildomai palaikė Europos socialinių teisių ramsčio integravimas į Europos semestrą nuo 2018 m. Fiskalinė drausmė daugelyje valstybių narių apsaugojo finansinį stabilumą. Dabar viešųjų finansų būklė patikimesnė, nors didelę skolą turinčiose šalyse reikia ryžtingiau atkurti fiskalinius rezervus. Dėl, be kitų veiksnių, atsigavusių investicijų pagerėjo viešųjų išlaidų kokybė. Kuriant tinkamą reglamentavimo aplinką ir skatinant verslumą bei darbo vietų kūrimą itin svarbus buvo geresnių sąlygų įmonėms užtikrinimas, įskaitant administracinės naštos mažinimo ar mokesčių sistemų veiksmingumo didinimo priemones. Naujų darbo vietų kūrimo ir augimo galimybių atsirado padarius nacionalinio ir ES masto pažangą tokiose srityse kaip paslaugos, infrastruktūra, plačiąjuostis ryšys, energetika, transportas, žiedinė ekonomika, darbo rinkos reformos, sveikatos priežiūra, švietimas, moksliniai tyrimai, mokymas ir inovacijos.

Visi šie pokyčiai skatino integracinį augimą ir prisidėjo prie esminio darbo rinkos ir socialinių sąlygų pagerėjimo. 2018 m. antrą ketvirtį 20–64 m. asmenų užimtumo lygis išaugo iki 73,2 proc., t. y. aukščiausio kada nors ES pasiekto lygio (žr. 2 diagramą). Pagal dabartinę tendenciją ES daro tinkamą pažangą, kad 2020 m. pasiektų strategijoje „Europa

2 diagrama. Darbo rinkos pokyčiai

2020“ nustatytą 75 proc. tikslą. Kita vertus, dėl to nedarbo lygis pastaruoju metu sumažėjo iki 6,8 proc., t. y. grįžo į prieškrizinį lygį. Taip pat mažėja ilgalaikis ir jaunimo nedarbas. Vis dėlto šie rodikliai keliose valstybėse narėse išlieka dideli. Pagerėjus sąlygoms darbo rinkoje, asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičius – 2017 m. tai buvo 113 mln. žmonių – pirmą kartą nukrito iki žemesnio už prieškrizinį lygį. Tačiau keliose valstybėse narėse dirbančiųjų skurdas yra didelis ir dar auga. Skurdo ar socialinės atskirties rizika, visų pirma vaikų, neįgaliųjų ir migrantų kilmės asmenų, tebėra problema.

2. PAGRINDINIAI ATEITIES UŽDAVINIAI

Nepaisant padarytos pažangos, išorės pavojai bei uždaviniai auga, o į juos reaguoti Europa turi tvirčiau ir vieningai. ES turės būti pasirengusi prisitaikyti prie neapibrėžtos ir greitai kintančios pasaulinės aplinkos: nuo tvirtesnės Kinijos pozicijos pasaulinėje vertės grandinėje iki JAV inicijuoto pokarinės ekonominės tvarkos sutrikdymo, įskaitant stiprėjančią prekybos protekcionizmą.

Klestėjimas ateityje priklauso nuo Europos pajėgumo sumažinti įsisenėjusį pažeidžiamumą, spręsti ilgesnio laikotarpio uždavinius ir atsispirti augantiems pasauliniams pavojams. Globalizacija parėmė ekonomikos augimą, bet buvo naudinga ne visiems vienodai. Kai kuriems regionams ir sektoriams buvo sunku pasinaudoti rinkos integracija ir technologinėmis inovacijomis. Nepaisant palankių ekonominių sąlygų, išlieka didelė pajamų nelygybė.

Keliose valstybėse narėse ekonomikos augimo potencialą slopina reformų vykdymo vangumas, lėtas našumo augimas ir didelė skola. Mūsų darbo jėgai, socialinės gerovės sistemoms ir pramonei vis didesnę spaudimą daro visuomenės senėjimas, skaitmeninimas ir klimato kaita, taigi norėdami išlaikyti aukštą gyvenimo lygį privalome imtis inovacijų ir reformų.

Langelis. Pagrindiniai pavojai ir uždaviniai

- ✓ *Įsisenėjęs pažeidžiamumas:* lėtas našumo augimas; įsisenėjusi pajamų nelygybė ir lėtas skurdo mažinimas; regioniniai ir teritoriniai skirtumai; didelė viešojo ir privačiojo sektoriaus skola ir kiti likę makroekonominio disbalanso veiksniai, visų pirma euro zonoje.
- ✓ *Trumpalaikiai uždaviniai:* stiprėjantis protekcionizmas ir geopolitinė įtampa, darantys įtaką prekybos santykiams; besiformuojančių rinkų nestabilumas; įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis ir atsirandantis darbo jėgos trūkumas kai kuriose šalyse bei sektoriuose; migracija; lėta naujų skaitmeninių technologijų sklaida; laipsniškas centrinių bankų vykdomų stimuliavimo priemonių naikinimas; reformų vykdymo spartos sulėtėjimas arba reformų atšaukimo rizika ir fiskalinio disbalanso padidėjimas.
- ✓ *Vidutinio ir ilgojo laikotarpio uždaviniai:* skaitmeninimo turimo augimo potencialo išnaudojimas; technologinių transformacijų poveikis darbuotojams ir konkretiems sektoriams; demografinių pokyčių poveikis ir migracijos vaidmuo; klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos; tausios gamtos išteklių naudojimas.

Tvaraus augimo prielaida tebėra makrofinansinis stabilumas ir patikimi viešieji finansai. Šiuo atžvilgiu struktūrinių reformų įgyvendinimas ir fiskalinio manevravimo galimybių atkūrimas vienas kitą papildo: vykdant augimą skatinančias reformas mažėja skolos lygis, o sumažėjus skolai gali susidaryti palankios sąlygos investicijoms ir augimui. Nors šalinti kliūtis investicijoms turėtų visos šalys, paskatinus investuoti euro zonos šalis, turinčias didelį einamosios sąskaitos perteklių, pasiekti perbalansavimą taps lengviau.

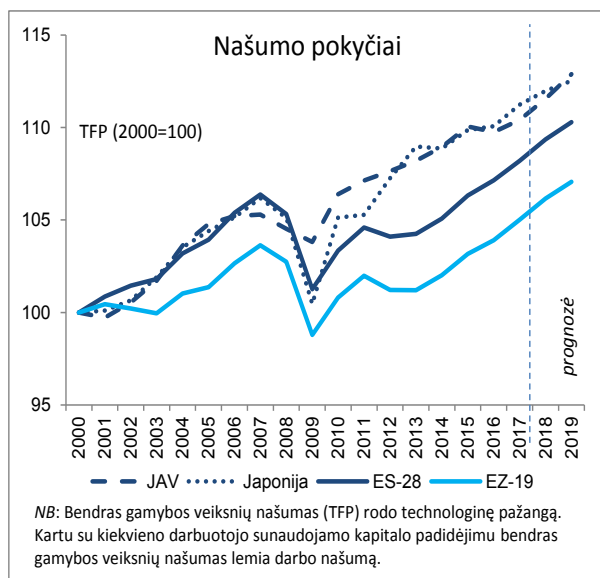
Kad būtų įmanoma atlaikyti galimus sukrėtimus ateityje, reikia pagaliau sustiprinti ekonominę ir pinigų sąjungą. Svarbiausia – skubiai užbaigti bankų sąjungą, įskaitant Bendro pertvarkymo fondo bendros finansinio stabilumo stiprinimo priemonės nustatymą, ir sukurti realią centrinę stabilizavimo priemonę, kuri padėtų atlaikyti didelius asimetrinius sukrėtimus ir kartu išlaikyti patikimas paskatas vykdyti nacionalinio masto reformas. Tam pasiekti Komisija pateikė kelis konkrečius pasiūlymus; daugumą jų dabar turi priimti Parlamentas ir Taryba. Pasaulinis ekonominis neapibrėžtumas turi poveikio įmonių bei vartotojų pasitikėjimui ir ekonomikos perspektyvoms. Todėl atidėtų veiksmų kaina auga ir auga poreikis konsoliduoti tarptautinį euro vaidmenį. Tvirta ekonomika sudarys sąlygas ES padidinti savo pranašumus pasaulyje, o kartu bus propaguojamas daugiašališkumas.

Tinkamai veikiančios bendrosios rinkos svarbą taip pat didina pasaulyje stiprėjantis protekcionizmas ir prekybos santykių įtampa⁵. Šioms grėsmėms sumažinti itin svarbu nedelsiant vykdyti numatytas kapitalo bei energijos rinkų ir skaitmeninės ekonomikos reformas, imtis patikimų vykdymo užtikrinimo veiksmų ir tęsti produktų bei paslaugų rinkų

⁵ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Bendroji rinka kintančiame pasaulyje. Unikali vertybė, kuriai reikia atnaujintų politinių įsipareigojimų“, COM(2018) 772 final.

reformas valstybėse narėse. Būtina priimti siūlomas ES priemones⁶, kuriomis nustatant aiškias ir teisingas taisykles siekiama skatinti darbo jėgos judumą, kad vidaus rinkos pranašumus plačiau pajustų piliečiai. Susitarus dėl suderintų konsoliduotosios pelno mokesčio bazės taisyklių, bendrojoje rinkoje išnyktų tarpvalstybinės apmokestinimo kliūtys ir tai būtų naudinga įmonėms.

3 diagrama. Šaltinis – Europos Komisija.

Pastaruosius du dešimtmečius euro zonos bendras gamybos veiksnų našumas atsiliko nuo pagrindinių pasaulinių konkurentų (žr. 3 diagramą). Ekonomikos augimui išlaikyti būtina didinti našumą. Visų pirma tai gali padėti Europos Sąjungai išlikti konkurencingai, remti darbo užmokesčio augimą, kurti kokybiškas darbo vietas ir skatinti didėjančią gyvenimo lygio konvergenciją. Didesnis našumo augimas taip pat sudarytų sąlygas Europos Sąjungai stiprinti savo poziciją pasaulinėse vertės grandinėse.

Našumo augimo rezultatai ES įmonėse, regionuose ir sektoriuose labai skirtingi.

Konkrečiau, našumo augimas daugelyje paslaugų sektorių atsilieka nuo gamybos sektoriaus ir tarptautinių konkurentų rodiklių. Tai turi didelės įtakos ES konkurencingumui, nes 9 iš 10 naujų darbo vietų sukurama paslaugų sektoriuose. Daugelyje valstybių narių našiausios įmonės padidino savo našumą, o mažiausiai našų įmonių duomenys nesikeičia. Todėl galima manyti, kad technologijų sklaida iš novatoriškiausių įmonių į kitas ekonomikos sritis sulėtėjo. Išteklių paskirstymo efektyvumo gerinimas padėtų kapitalą ir darbo jėgą perkelti iš mažiau našų į našesnes įmones, dėl to sumažėtų skirtumai ir padidėtų bendras našumas. Kadangi našumo augimas skatina darbo užmokesčio augimą, tai turėtų teigiamą poveikį ir darbo užmokesčiui.

Kad vis labiau skaitmeninės ir globalizuotos ekonomikos šalys užsitikrintų klestėjimą, joms reikia didesnių ir pažangesnių investicijų į įgūdžius ir švietimą. Skaitmeninimas teikia ne tik didelę naudą, bet ir galvosūkių darbuotojams bei darbdaviams. Vykstančios technologinės permainos reiškia greitą restruktūrizavimą net tradiciniuose sektoriuose, o tam reikia aukštesnės kvalifikacijos darbo jėgos ir įgūdžių tobulinimo. Jau dabar įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis didžiulė: 40 proc. ES darbdavių skundžiasi patiria sunkumų ieškodami reikiamos kvalifikacijos darbuotojų. Menkai išsilavinusių darbuotojų užimtumo lygis ES vidutiniškai yra beveik 30 proc. punktų žemesnis negu labai išsilavinusių darbuotojų. Pagrindinių raštingumo, skaičiavimo ir skaitmeninių įgūdžių neturi daugiau kaip 60 mln. suaugusiųjų.

⁶ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiama Europos darbo institucija, COM(2018) 131 final.

Didelį susirūpinimą vis dar kelia dideli regioniniai ir teritoriniai skirtumai. ES yra unikalus konvergencijos mechanizmas, padedantis užtikrinti didesnę sanglaudą pačiose išsiplėtusios Sąjungos valstybėse narėse ir tarp jų. Vis dėlto daugelyje ES šalių kai kurie regionai atsilieka nuo bendro vidurkio. Nors skurdžiausių regionų padėtis nuo 2010 m. pagerėjo, jų ekonominis atsilikimas nuo turtingesnių regionų išaugo. Dėl technologinio pokyčio ir energetikos pertvarkos šis atsilikimas gali dar augti, nebent būtų imtasi tinkamų priemonių regionų konkurencingumui didinti (pvz., priemonių, kuriomis kuriamos paskatos diegti naujas technologijas ir perkvalifikuoti darbo jėgą, taip sprendžiant demografinio nuosmukio problemą). Šiuo atžvilgiu labai svarbų vaidmenį atlieka investicijos, vykdomos pagal ES sanglaudos politiką, kartu su nacionalinėmis reformomis, kuriomis siekiama skatinti potencialų augimą, įtraukumą ir gerą valdymą. Komisijos pasiūlymuose dėl naujosios daugiametės finansinės programos raginama siekiant didinti konkurencingumą ir sanglaudą tvirčiau susieti struktūrinių reformų poreikius, nustatomus per Europos semestrą, ir Europos investicijas valstybėse narėse.

Nors pajamų nelygė ES yra mažesnė negu kitose išsivysčiusios ekonomikos šalyse, ji vis dar viršija prieškrizinį lygį. Europos socialinių teisių ramsčio tikslas – užtikrinti konvergenciją siekiant geresnių darbo ir gyvenimo sąlygų. Šiuo atžvilgiu esminis veiksnys – reformos, įskaitant įtraukų ir augimui palankių socialinės apsaugos sistemų, teisingesnių mokesčių ir išmokų sistemų ir darbo rinkos įstaigų, faktiškai suderinančių lankstumą ir saugumą, kūrimą. Atsirandant naujoms darbo formoms, įskaitant darbą platformose ir savarankišką darbą, socialinė apsauga, kuri tradiciškai buvo orientuota į visą darbo dieną pagal neterminuotąsias sutartis dirbančius darbuotojus, turės būti modernizuota ir pritaikyta. Globalizuotame pasaulyje vienai valstybei vis sunkiau apmokestinti didžiausių pajamų ir turto savininkus. Teisingesnis apmokestinimas, įskaitant teisingesnį skaitmeninės ekonomikos apmokestinimą pagal siūlomas ES priemones, yra labiau integracinio augimo prielaida.

Europos pensijų, sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros sistemų problema – visuomenės senėjimas. Numatoma, kad 65 m. ir vyresnių asmenų ir 15–64 m. asmenų santykis nuo 28,8 proc. 2015 m. išaugs iki 35,1 proc. 2025 m. ir iki daugiau kaip 50 proc. 2050 m. Tai turės svarbių pasekmių būsimam ekonomikos augimui ir išteklių paskirstymui: reikės imtis papildomų priemonių siekiant užtikrinti ir fiskalinį tvarumą, ir adekvačią apsaugą. Ypač nerimą kelia jaunimo padėtis, nes jam gali tekti dviguba našta: pareiga dirbant mokėti didesnes įmokas, o išėjus į pensiją teisė į mažesnes pensijas. Su visuomenės senėjimu susijusius socialinius ir viešųjų finansų būklės pavojus galėtų sumažinti dinamiškesnė bei įtraukesnė darbo rinka ir pertvarkytos gerovės sistemos.

3. TINKAMŲ PRIORITETŲ NUSISTATYMAS SIEKiant KLESTĖJIMO ATEITYJE

Siekiant sustiprinti gebėjimą atlaikyti sukrėtimus ir pasinaudoti naujomis galimybėmis, Europai reikia turėti ilgalaikį požiūrį ir didinti socialinį bei ekonominį atsparumą. Šiandien matomas stabilus Europos ekonomikos augimas sudaro tinkamas sąlygas imtis numatytų ir skubių reformų, reikalingų norint pasirengti spręsti mums kylančius uždavinius.

Siekiant užsitikrinti didesnę ir teisingesnę augimą, geresnes darbo vietas ir didesnę pajėgumą išlyginti pasaulinių ekonomikos ciklų poveikį, būtina šiandien priimti

tinkamus politikos sprendimus. Labai svarbu, kad nacionaliniai reformų planai būtų grindžiami, o ES masto veiksmai būtų papildomi nuosekliais prioritetais. Klestėjimo ateityje pagrindas tebėra: 1) aukštos kokybės investicijų įgyvendinimas; 2) susitelkimas į reformas, kuriomis didinamas našumo augimas, įtraukumas ir institucinė kokybė; 3) tolesnis makrofinansinio stabilumo ir patikimų viešųjų finansų užtikrinimas.

Aukštos kokybės investicijų įgyvendinimas

Investicijos – augimo ir darbo vietų kūrimo variklis. Valstybės narės turi toliau puoselėti aplinką, kuri būtų palanki augimą didinančioms investicijoms. Tikslingos viešosios ir privačiosios investicijos turi būti vykdomos išvien su tinkamai parengtomis struktūrinėmis reformomis. Jos turėtų būti naudojamos strateginei infrastruktūrai statyti ar modernizuoti, žmogiškajam kapitalui stiprinti atsižvelgiant į rytojaus konkurencingumą ir darbo bei gyvenimo sąlygoms gerinti. Be to, jos turėtų padėti pasiekti ES tikslą pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų žiedinės ekonomikos ir taip palaikyti ilgalaikį tvarumą. Iš tiesų investicijos, kurios didina aplinkosauginį tvarumą, turi potencialo padidinti našumą visoje ekonomikoje, nes dėl jų gerėja išteklių naudojimo efektyvumas ir mažėja gamybos sąnaudos.

Didelis investicijų deficitas matomas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje⁷, įskaitant skaitmeninę infrastruktūrą ir nematerialųjį turtą. Skaitmeninių technologijų populiarėjimas iš esmės keičia inovacijų dinamiką. Didėja tinklo poveikis ir inovacijų proceso sudėtingumas. Inovacijų nauda koncentruojasi keliose pirmaujančiose įmonėse, kurių našumas sparčiai auga. Siekiant išplėsti inovacijų lemiamą našumo augimą, inovacijos turi plačiau pasklisti ir būti diegiamos visoje ES. Investicijomis turėtų būti remiamas mokslo ir verslo ryšių stiprinimas, daugiau dėmesio skiriant inovacijų sklaidai ir naujų rinkų kūrimui, skaitmeninės infrastruktūros (pvz., plačiajuosčio ryšio ir mažųjų bei vidutinių įmonių skaitmeninimo) plėtrai ir tinkamų įgūdžių vystymui.

Didinant našumą ir išlaikant užimtumą greitų pokyčių ir skaitmeninimo sąlygomis labai svarbu investuoti į švietimą, mokymą ir įgūdžius. Valstybės narės turėtų suteikti jaunuoliams įgūdžius, atitinkančius darbo rinkos poreikius, kartu sudarydamos sąlygas mokytis visą gyvenimą ir tokį mokymąsi skatindamos. Jos turėtų daugiausia dėmesio skirti darbo jėgos, visų pirma žemos kvalifikacijos darbuotojų, prisitaikomumui, kad būtų užtikrintas optimalus technologinės pažangos įsisavinimas. Ne mažiau dėmesio taip pat reikia skirti nevienodoms galimybėms gauti kokybišką išsilavinimą ir mokymą, kurios vis dar aktualios daugelyje valstybių narių.

⁷ Šiuo metu ES investicijų į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą rodiklis yra 2,03 proc. BVP, taigi bendras 3 proc. BVP tikslas toli gražu nepasiektas ir gerokai atsiliekama nuo kitų išsivysčiusios ekonomikos šalių, pvz., JAV (2,79 proc.), Japonijos (3,29 proc.) ir Pietų Korėjos (4,23 proc.).

Langelis. Įgūdžiai ir žinios rytojaus augimui

Siekiant skatinti žinioms imlų, tvarų ir integracinį augimą būtinos aukštos kokybės viešosios investicijos į švietimą ir mokymą. Prasti mokymosi rezultatai turi lemiamos įtakos būsimam užimtumo lygiui, skurdo lygiui ir konkurencingumui. Dėl ardomojo inovacijų poveikio darbo aplinkai kokybiškas švietimas ir mokymas tampa dar svarbesnis. Todėl daugelyje valstybių narių reikia daugiau investicijų į švietimo ir mokymo sistemas ir šių sistemų reformų. Būtų galima dar pagerinti išsilavinimo lygiui kelti skirtų investicijų veiksmingumą ir atitiktį darbo rinkos poreikiams.

Nepaprastai svarbu užtikrinti vienodas galimybes gauti kokybišką išsilavinimą ir siekti aukštų mokymosi rezultatų. Tam reikia adekvačių investicijų. Svarbiausia – bendras strateginis požiūris, o tam dažnai reikia pradėti nuo užtikrinimo, kad visi turėtų galimybę gauti kokybišką ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą, kurie yra pirmasis žingsnis link sėkmingo mokymosi ir darbo vėliau gyvenime. Be to, pirmiausia reikėtų imtis bendrųjų kompetencijų stiprinimo, o paraleliai gerinti formalųjį švietimą ir tęstinį profesinį mokytojų tobulėjimą. Valstybės narės taip pat turėtų stiprinti profesinio rengimo ir mokymo sistemas ir didinti jų, kaip pirmojo pasirinkimo, patrauklumą didindamos jų lankstumą ir atitiktį darbo rinkos poreikiams, taip pat teikdamos daugiau mokymosi darbo vietoje ir pameistrystės galimybių. Pastangų reikėtų ir aukštojo mokslo sistemoms modernizuoti.

Itin svarbu turėti strateginį požiūrį į įgūdžių ugdymą visą gyvenimą. Kad padidėtų žmonių atsparumas ir galimybės prisitaikyti prie pokyčių, politikos priemonėmis reikėtų remti visų suaugusiųjų aktyvų dalyvavimą perkvalifikavimo ar kvalifikacijos kėlimo veikloje. Sprendžiant dėl išlaidų ir numatant galimus restruktūrizavimo poreikius reikėtų remtis patikima informacija apie darbo rinką ir įgūdžius. Įgūdžių ugdymo visą gyvenimą strategijų sėkmė daugiausia priklauso nuo orientavimo ir paramos paslaugų visais mokymosi etapais. Reikėtų aktyviau rūpintis žemos kvalifikacijos suaugusiųjų įgūdžių (įskaitant universaluosius ir skaitmeninius įgūdžius) tobulinimo galimybių suteikimu ir taip padėti jiems įgyti darbo rinkos poreikius atitinkančią kvalifikaciją. Be

Dabartinis ekonomikos augimas turėtų būti akstinas paankstinti investicijas į Europos pramonės, transporto ir energetikos sistemų modernizavimą ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą. Investicijos į šių sričių infrastruktūrą turėtų atitikti kintančius ateities poreikius ir padėti ES įmonėms įsiterpti į tarptautines vertės grandines bendrojoje rinkoje ir už jos ribų. Norint laikytis pagal Paryžiaus susitarimą prisiimtų įsipareigojimų ir pasiekti ES 2030 m. klimato ir energetikos tikslus, reikia toliau stengtis atsieti energijos ir išteklių naudojimą nuo ekonomikos augimo. Vienas iš pagrindinių veiksmų, kad Europa išliktų konkurencinga pasaulio mastu ir padidintų našumą nekeisdama gyvenimo lygio, yra investicijos į mažo anglies dioksido kiekio technologijų žiedinę ekonomiką, be kita ko, diegiant inovacijas. Kai kurių valstybių narių problema tebėra transporto infrastruktūros atnaujinimas, įskaitant investicijas į pažangų, tvarų ir saugų judumą, be kita ko, netaršų judumą. Siekiant didinti būsto įperkamumą ir riboti energijos suvartojimą reikia tikslingai investuoti į gyvenamosios paskirties statybą, taip pat paprastinti nacionalines taisykles.

Reikėtų visapusiškai pasinaudoti privačiosiomis investicijomis, ateinančiomis iš tinkamai veikiančių ir integruotų kapitalo rinkų. ES baigia įgyvendinti kapitalo rinkų sąjungos kūrimo veiksmų planą⁸, taigi visą Europos kapitalo rinkų įvairovę – nuo pasaulinių centrų iki regionų lygmeniu integruotų tinklų ir vietos iniciatyvų – reikėtų toliau plėtoti, kad

⁸ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kapitalo rinkų sąjungos kūrimo veiksmų planas“, COM(2015) 468 *final*.

būtų galima finansuoti įmones ir skatinti priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą bei perėjimą prie tvaresnės ekonomikos.

Komisijos pasiūlymais dėl kitos ES daugiametės finansinės programos visapusiškai remiamos didesnės ir geresnės nacionalinių institucijų ir privačiojo sektoriaus investicijos. Kaip jau minėta, Komisija ketina užtikrinti veiksmingesnius ryšius tarp Europos semestro ir ES 2021–2027 m. numatomo finansavimo (žr. langelį toliau). Be to, pagal naują programą „InvestEU“⁹ įvairios ES finansinės priemonės, skirtos investicijoms remti, bus sutelktos į vieną vietą. Dėl to ES finansavimas Europos strateginiams investiciniams projektams bus paprastesnis, veiksmingesnis ir lankstesnis. Patobulinus esamą praktiką kitai daugiametei finansinei programai vykdyti, ES programos bus taikomos nuosekliai, kad būtų užtikrinta kuo didesnė pridėtinė ES finansavimo vertė, o per Europos semestrą būtų remiamos nacionalinės reformos, taip siekiant galutinio tikslo – veiksmingai įgyvendinti ES politikos prioritetus.

Langelis. Geresnis Europos semestro ir ES sanglaudos finansavimo derėjimas

Investicijoms skatinti ir jų veiksmingumui užtikrinant didesnę socialinę ekonominę ir teritorinę sanglaudą visoje ES didinti labai svarbu spręsti uždavinius, nustatytus per Europos semestrą. Be to, kai kuriais atvejais konkrečioms šalims skirtoms rekomendacijoms įgyvendinti reikia investicijų. Oficialios sąsajos tarp ES sanglaudos finansavimo ir ekonominės politikos koordinavimo per Europos semestrą jau yra. Dar didesnė šių procesų sinergija ir papildomumas gali būti labai naudingas jiems abiem.

Todėl per 2019 m. Europos semestrą daugiau dėmesio bus skiriama investavimo poreikių vertinimui, kuriuo bus galima remtis priimant 2021–2027 m. programavimo sprendimus. 2019 m. šalių ataskaitose bus analizuojami kiekvienos šalies, o kai reikia, ir sektorių bei regionų investicijų poreikiai. Remiantis šia analize naujame šalių ataskaitų priede bus nurodyti investicijų poreikiai, susiję su 2021–2027 m. laikotarpio Europos regioninės plėtros fondu, „Europos socialiniu fondu +“ ir Sanglaudos fondu. Tai bus svarus analitinis indėlis į programavimo dialogą su valstybėmis narėmis.

Remdamasi šalių ataskaitomis Komisija savo pasiūlymuose dėl 2019 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų taip pat ketina nustatyti prioritetines viešųjų ir privačiųjų investicijų sritis, kad būtų dar lengviau įgyvendinti augimą didinančias reformas.

Susitelkimas į pastangas vykdyti reformas, susijusias su našumo augimu, įtraukumu ir institucine kokybe

Aukštos kokybės investicijos turi būti vykdomos išvien su tinkamomis struktūrinėmis reformomis. Mąstant apie augimo perspektyvas, reikia dėmesį iš naujo sutelkti į nacionalinių reformų pastangas trijose pagrindinėse srityse: našumo augimo, įtraukumo ir institucinės kokybės.

Pagrindinis nacionalinių reformų tikslas turėtų būti didesnis našumo augimas. Norint užtikrinti platesnį ir greitesnį našumą didinančių technologijų įsisavinimą reikia tikslinių priemonių, kuriomis būtų skatinamos atitinkamos investicijos (pvz., mokesčių paskatų),

⁹ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl programos „InvestEU“, COM(2018) 439 final.

įgūdžių ugdymas ir tvirtesni švietimo bei mokymo sistemų ryšiai su įmonėmis. Pažangios skaitmeninės technologijos, pvz., itin našus skaičiavimas, kibernetinis saugumas ir dirbtinis intelektas, šiuo metu jau pakankamai brandžios, kad jas būtų galima diegti ir didinti jų mastą. Dėl to, įmonėms suteikus tinkamų paskatų, bus galima kurti naujus pajamų šaltinius ir darbo vietas.

Valstybės narės turėtų priiimti tiek kolektyvinę, tiek individualią atsakomybę už dar neišnaudoto bendrosios rinkos potencialo išnaudojimą. Kartu su inovacijomis ir technologijų sklaida tinkamai veikiančios produktų ir paslaugų rinkos yra pagrindinis našumo augimo veiksnys, nes jos sudaro sąlygas veiksmingiau paskirstyti išteklius. Vienose valstybėse narėse verslo aplinka palanki, o kitose reikia reikšmingesnių reformų, kad būtų lengviau patekti į prekių ir paslaugų rinkas ir iš jų išeiti. Reformų ypač reikia energijos, telekomunikacijų, transporto, verslo paslaugų ir mažmeninės prekybos rinkose. Vis dar yra saugomo rentos siekimo pavyzdžių, dėl kurių inovacijos ir nauji verslo modeliai, įskaitant bendradarbiaujamąją ir žiedinę ekonomiką, diegiami vėliau. Daugeliu atveju nemokumo sistemos nėra pakankamai veiksmingos, kad ištekliai būtų atlaisvinti naujoms įmonėms.

Siekiant tinkamos lankstumo ir saugumo darbo rinkoje pusiausvyros reikia tolesnių reformų. Darbo teisės aktai ir socialinės sistemos turėtų užtikrinti saugumą visų rūšių darbuotojams, lengvinti darbo vietas ir statuso keitimą, skatinti judumą ir lankstumą, o kartu geriau spręsti darbo rinkos segmentacijos ir dirbančiųjų skurdo problemas. Šiuo atžvilgiu svarbiausią vaidmenį atlieka veiksmingesnės aktyvios darbo rinkos politikos priemonės ir valstybinės užimtumo tarnybos. Kai kuriose valstybėse narėse svarbių našumo augimo galimybių taip pat galėtų atsirasti taikant mokesčių bei politikos paskatas, kuriomis plečiamas moterų dalyvavimas darbo rinkoje.

Užtikrinant, kad našumo augimas būtų naudingas visiems piliečiams, vienas iš svarbiausių vykdomų reformų aspektų turėtų būti ir įtraukumas. Tam reikėtų daugiau dėmesio skirti kokybiškam švietimui, mokymui ir suaugusiųjų, visų pirma žemos kvalifikacijos darbuotojų, švietimui (žr. šios temos langelį); tinkamai ir novatoriškai mokesčių ir išmokų sistemų struktūrai, taip pat nuolatinei ar geresnei galimybei gauti kokybiškas sveikatos priežiūros, vaikų priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugas.

Mažinti nelygybę ir remti didėjančią gyvenimo lygio konvergenciją gali darbo užmokesčio augimas, pagrįstas išaugusiu našumu. 2017 m., vertinant vidutiniškai, realiojo darbo užmokesčio pokyčiai toliau atsiliko nuo našumo augimo rodiklių – tai yra ilgesnio laikotarpio tendencija. Traukiantis kolektyvinių derybų mastui, šalyse, kuriose socialinis dialogas silpnas arba jį neigiamai paveikė krizė, galėtų būti naudingos politikos priemonės, kuriomis didinami instituciniai socialinių partnerių gebėjimai.

Sprendžiant skurdo ir nelygybės problemas taip pat reikia įtraukių ir veiksmingų mokesčių ir išmokų sistemų. Nacionalinės mokesčių ir išmokų sistemos reformos turėtų būti orientuotos į išmokų adekvatumą, aprėptį ir dalyvavimo darbo rinkoje paskatų optimizavimą. Keliose valstybėse narėse tebėra nepaprastai svarbu kovoti su mokestiniu sukčiavimu, mokesčių slėpimu ir vengimu, kad našta būtų teisingai padalyta mokesčių mokėtojams ir būtų

surenkamos mokestinės pajamos investicijoms į aukštos kokybės viešąjį administravimą. Apskaičiuota, kad visoje ES per metus išvengiama 50–70 mlrd. EUR pelno mokesčio.

Valstybės narės turėtų toliau skatinti aktyvinimo bei socialinės įtraukties politiką ir galimybę visiems gauti įperkamas ir kokybiškas priežiūros paslaugas. Politikos veiksmų pirmiausia reikia siekiant skatinti nestandartinių darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų dalyvavimą socialinės apsaugos sistemose. Geresnės galimybės gauti aukštos kokybės priežiūros (pvz., vaikų priežiūros arba ilgalaikės priežiūros) paslaugas suteiktų daugiau galimybių moterims patekti į darbo rinką arba joje likti ir sumažintų vaikų ir pažeidžiamų grupių asmenų skurdo bei socialinės atskirties riziką. Veiksmingesnė migrantų integravimo į darbo rinką politika prisidėtų prie platesnės socialinės jų integracijos. Kad užtikrintų fiskalinį tvarumą ir išlaikytų galimybę visiems naudotis kokybiška sveikatos priežiūra, valstybės narės turi didinti išlaidų efektyvumą investuodamos į inovacijas, gerindamos sveikatos priežiūros integravimą pirminės, specializuotos ambulatorinės ir stacionariosios sveikatos priežiūros lygmenimis ir stiprindamos sąsajas su socialine rūpyba pagal senėjančios visuomenės poreikius. Šios pastangos būtų veiksmingesnės, jei daugiau dėmesio būtų skiriama ir prevencijai.

Prie didesnio augimo prisideda ir sėkmingą kitų reformų įgyvendinimą garantuoja tinkamai veikiančios viešosios institucijos. Empirinės analizės rodo, kad paprastai didesnis našumas yra susijęs su geresne institucine kokybe. Ji apima su viešojo administravimo veiksmingumu susijusius elementus, viešųjų paslaugų skaitmeninimo mastą, reglamentavimo aplinkos kokybę ir stabilumą, kovą su korupcija ir teisinės valstybės principų laikymąsi. Visi šie aspektai gali turėti įtakos investavimo sprendimams, o juos patobulinti būtų galima plačiau dalijantis ES geriausia patirtimi ir ją plačiau įgyvendinant. Be to, valstybės narės turėtų sistemingiau skirti daugiau dėmesio valdymo kokybei ir aktyviai šalinti trūkumus.

Pritraukiant verslą ir sudarant sąlygas ekonomikai augti itin svarbus yra teisinės valstybės principas, veiksmingos teisingumo sistemos ir patikimos kovos su korupcija struktūros. Tai visų pirma susiję su teismų sistemų nepriklausomybe ir veiksmingumu, taip pat su visapusišku požiūriu į kovą su korupcija, kuris apima prevenciją, veiksmingą baudžiamąjį persekiojimą ir sankcijas. Šiuos aspektus turi papildyti viešojo sektoriaus skaidrumas ir etika, veiksminga teisinė informatorių apsauga, nepriklausoma žiniasklaida ir aktyvesnis bendradarbiavimas su pilietine visuomene. Kai kuriose valstybėse narėse reikia ne tik tvirtesnės teisėsaugos, bet ir patikimos prevencijos politikos ir paskatų naudoti elektroninių mokėjimų sistemas arba skaitmeninius sprendimus šešėlinės ekonomikos problemai spręsti.

Šiandien vis dar palankus ekonomikos augimas sudaro optimalias sąlygas sėkmingai įgyvendinti reformas, vis dėlto kai kuriose šalyse reformų pastangos praranda pagreitį. Kad paremtų ir paskatintų tolesnį reformų įgyvendinimą valstybėse narėse, Komisija pasiūlė nustatyti Reformų rėmimo programą¹⁰. Ši nauja 2021–2027 m. ES biudžeto priemonė turėtų

¹⁰ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Reformų rėmimo programos, COM(2018) 391 final.

suteikti finansinių paskatų vykdyti reformas, taip pat numatyta didesnė techninė pagalba, atsižvelgiant į dabartinės Struktūrinių reformų rėmimo programos sėkmę ir didelę paklausą.

Makroekonominio stabilumo ir patikimų viešųjų finansų užtikrinimas

Makroekonominis disbalansas Europos Sąjungoje sumažėjo, bet pažeidžiamumas liko. Jei pasaulyje būtų iš naujo įvertinti pavojai tarptautinėse finansų rinkose, tai galėtų paskatinti investuotojus iš naujo įvertinti tokias įsisenėjusias pasekmes kaip aukštas skolos lygis, likę trūkumai bankų sektoriuose ir ribotos fiskalinės politikos manevravimo galimybės kai kuriose valstybėse narėse. Todėl siekiant toliau koreguoti didelį susikaupusį disbalansą reikia toliau mažinti didelę privačiojo ir viešojo sektorių skolą ir papildomai stiprinti finansų sektorių. Tai padėtų atsirasti būtinoms fiskalinio manevravimo galimybėms, kad būtų užtikrintas ilgalaikis tvarumas, stiprinamas pajėgumas įveikti būsimas krizes ir atlaisvinta lėšų būsimoms investicijoms.

Tebėra nepaprastai svarbu imtis patikimų veiksmų sutartiems fiskaliniams tikslams pasiekti pagal bendras Europos taisykles. Daugelyje šalių skola išlieka didelė, todėl mažėja galimybės absorbuoti neigiamus pajamų sukrėtimus. Kadangi ekonomika toliau auga, dabar laikas kaupti fiskalinius rezervus, kurie reikalingi siekiant įveikti kitą nuosmukį ir sušvelninti galimą poveikį užimtumui ir socialinei situacijai. Kai kurios valstybės narės sumažino valstybės skolą ir pasiekė arba viršijo vidutinio laikotarpio biudžeto tikslą, taip sudarydamos sąlygas didesnėms viešosioms investicijoms, kuriomis remiamas potencialus augimas. Tačiau kelių kitų valstybės skola ir toliau yra didelė – tai trukdo joms investuoti į ateitį. Šios šalys taip pat padarė mažesnę pažangą pastaruoju metu mažindamos valstybės skolą. Jos turėtų pasinaudoti dabartiniu ekonomikos augimu ir kaupti rezervus; toliau gerinti viešųjų finansų būklę, visų pirma struktūriniu požiūriu; prioritetą teikti tokioms išlaidoms, kuriomis skatinamas atsparumas ir augimo potencialas. Aiškios taisyklės dėl atsakingos fiskalinės politikos vykdymo nustatytos Stabilumo ir augimo pakte.

Viešųjų finansų kokybės ir sudėties gerinimas svarbus užtikrinant makroekonominį stabilumą ir yra esminis valstybių narių fiskalinės politikos elementas. Kalbant apie pajamas, reikėtų nustatyti veiksmingas mokesčių sistemas, kuriomis skatinamos investicijos ir augimas. Pastangų taip pat reikia išlaidų srityje: atliekant išlaidų peržiūras ir teikiant prioritetą išlaidoms, palaikančioms ilgalaikį augimą ir teisingumą.

Taip pat svarbu užtikrinti ilgalaikį viešųjų finansų tvarumą. Šiais laikais žmonės ilgiau gyvena sveiki, bet demografiniai pokyčiai taip pat daro vis didesnę spaudimą gerovės sistemoms. Vis dar labai svarbu vykdyti pensijų reformas, kuriomis siekiama koreguoti darbingo ir pensinio amžiaus pusiausvyrą ir remti papildomą pensijos lėšų kaupimą. Tokias reformas įgyvendinti dažnai sunku politiškai ir reikėtų išvengti jų atšaukimo, nes tai galėtų kelti grėsmę fiskaliniam tvarumui, mažinti augimo potencialą ir kartų tarpusavio teisingumą. Keliose valstybėse narėse didinti viešųjų išlaidų veiksmingumą galėtų labai padėti ir geresnis viešųjų pirkimų valdymas.

Finansų sektoriaus atsparumas išaugo, bet reikia toliau stengtis mažinti neveiksnių paskolų dalį ir stiprinti priežiūros sistemas. Kai kurios valstybės narės padarė didelę

pažangą mažindamos neveiksnių paskolų sankaupą, tačiau kitose reikia daugiau pastangų, taip pat susijusių su nemokumu. Šiuos pokyčius bus lengviau įgyvendinti priėmus 2018 m. kovo mėn. Komisijos pateiktas priemonės¹¹, atitinkančias Veiksmų planą neveiksnių paskolų problemai Europoje spręsti¹². Reikėtų geriau išnaudoti galimybes, kurių teikia technologiniai pokyčiai ir visiškai integruota rinka užbaigtoje bankų sąjungoje. Makroprudencines sistemas reikia pritaikyti atsižvelgiant į perkaitimo riziką ir siekiant užkirsti kelią naujiems disbalanso veiksniams atsirasti. Reikėtų toliau gerinti nacionalines priežiūros sistemas ir jų koordinavimą, kad būtų visiškai įgyvendintos ES kovos su pinigų plovimu taisyklės ir užtikrinta pakankama bankų vykdoma rizikos prevencija ir valdymas.

IŠVADOS IR TOLESNI ŽINGSNIAI

ES ir jos valstybėms narėms reikia imtis ryžtingų ir suderintų politikos priemonių, kad būtų ištesėtas integracinio ir tvaraus augimo ateityje pažadas, o tai dar svarbiau turint omenyje kylantį pasaulinį neapibrėžtumą. Europai reikia didinti savo augimo potencialą ir ekonominį bei socialinį atsparumą, taip sustiprinant gebėjimą atlaikyti sukrėtimus ir ilgalaikius iššūkius paversti galimybėmis.

Nacionalinėje politikoje ir strategijose, konkrečiai, rengdamos nacionalines reformų programas, valstybės narės turėtų atsižvelgti į šioje metinėje augimo apžvalgoje Komisijos nurodytus prioritetus. Be to, jos turėtų sparčiau įgyvendinti savo reformų darbotvarkes ir pagrindines reformas, akcentuojamas konkrečiai joms skirtose rekomendacijose. Jos turėtų visapusiškai pasinaudoti joms ES lygmeniu siūlomomis politikos ir finansavimo priemonėmis, skirtomis augimą didinančioms investicijoms skatinti. Bus ypač svarbu užtikrinti dar didesnę prioritetų, nustatytų ES mastu koordinuojant ekonominę ir socialinę politiką, ir finansavimo iš ES biudžeto sinergiją, kaip nustatyta Komisijos pasiūlymuose dėl kitos daugiametės finansinės programos.

Komisija toliau tęs Europos semestro proceso dialogą su valstybėmis narėmis. Jo tikslas – pasiekti bendrą supratimą, kokie iššūkiai būsimose šalių ataskaitose svarbiausi, ir nustatyti prioritetinių veiksmų sritis būsimame konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų etape. Valstybėse narėse diskutuojant dėl našumo didinimo būdų galėtų būti naudinga įsteigti nacionalines produktyvumo tarybas, nes jos teiktų aukštos kokybės nepriklausomą analizę ir didintų nacionalinę atsakomybę už reformas¹³. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad į reformų procesą būtų visapusiškai įtraukti socialiniai partneriai ir nacionaliniai parlamentai. Jų įtraukimas, taip pat aktyvesnis bendradarbiavimas su pilietine visuomene yra esminis veiksnys didinant atsakomybę už reformas bei jų teisėtumą ir užsitikrinant geresnius socialinius ekonominius rezultatus.

¹¹ Rinkinyje yra pasiūlymas dėl direktyvos dėl kredito valdymo įmonių, kredito pirkėjų ir užtikrinimo priemonės susigrąžinimo, pasiūlymas dėl reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Kapitalo reikalavimų reglamentas, ir neįpareigojantis nacionalinių turto valdymo bendrovių steigimo planas.

¹² 2017 m. liepos 11 d. Europos Sąjungos Tarybos išvados dėl Veiksmų plano neveiksnių paskolų problemai Europoje spręsti.

¹³ Šiuo metu nacionalines produktyvumo tarybas yra paskyrusios 13 valstybių narių: Kipras, Suomija, Prancūzija, Graikija, Airija, Lietuva, Liuksemburgas, Nyderlandai, Portugalija ir Slovėnija. Nacionalines produktyvumo tarybas yra paskyrusios trys euro zonai nepriklausančios valstybės narės: Danija, Vengrija ir Rumunija.